

RECENZII

Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Făclii de Înviere – înțelesuri ale Sfintelor Paști*, Ediția a V-a revăzută și îmbogățită, Editura Basilica, București, 2020, 331 p.

Anul 2020, an cu multe încercări, aflat sub „zodia cancerului” (Mihail Sadoveanu) – „zodia covidului”, pentru clerul și credincioșii din Patriarhia Română este și un timp al bucuriei, al întâlnirii cu Hristos, Cel Răstignit și Înviat. De ce afirm aceste lucruri? Deoarece la Editura Basilica, a Patriarhiei Române, vede lumina zilei, de sub teasurile tiparniței, cea de-a V-a ediție a volumului *Făclii de Înviere – înțelesuri ale Sfintelor Paști*, semnată de către Preafericitul Părinte Daniel,

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Acest volum a fost publicat inițial în anul 2005 la Iași, la Editura Trinitas, în timpul păstoririi ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, a Preafericirii Sale, iar mai apoi în 2014 la București, la Editura Basilica.

Patriarhul Daniel este recunoscut ca fiind un fin teolog, cu o capacitate de sinteză extraordinară, fiind capabil în cuvinte simple să transmită adevăruri de credință profunde, să arunce mreața gândirii la adânc (Luca 5, 4) și de acolo să scoată la lumină idei, asemenea unor nestemate, ce pot fi de un real folos celor ce doresc să progreseze intelectual și duhovnicește.

Activitatea cărturărească a Întâistătorului Bisericii Ortodoxe Române este bogată, opera acestuia numărând atât lucrări în volum (*Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea... – 12 Scrisori pastorale de Crăciun și Paști*, Editura Trinitas, Iași, 1996, 97 p.; *Dăruire și dăinuire. Raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor*, Editura Trinitas, Iași, 2005, 439 p.; *Daruri de Crăciun – înțelesuri ale sărbătorii Nașterii Domnului*, Editura Trinitas, Iași, 2005, 138 p.; *Brâncuși. Sculptor creștin ortodox*, Editura Trinitas, Iași, 2007, 88 p.; *Comori ale*

Ortodoxiei. Explorări în spiritualitatea liturgică și filocalică, Editura Trinitas, Iași, 2007, 450 p.; *Foame și sete după Dumnezeu. Înțelesul și folosul postului*, Editura Basilica, București, 2008, 220 p.; *La joie de la fidélité*, Editura Cerf, Paris, 2009, 432 p.; *Teologie și spiritualitate*, Editura Basilica, București, 2009, 318 p.; *Misiune pentru mântuire. Lucrarea Bisericii în societate*, Editura Basilica, București, 2009, 922 p.; *Libertate pentru comuniune. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2009*, Editura Basilica, București, 2010, 787 p.; *Credință pentru fapte bune. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2010*, Editura Basilica, București, 2011, 458 p.; *Lumina Botezului și bucuria familiei. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2011*, Editura Basilica, București, 2012, 469 p.; *Semne de speranță. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2012*, Editura Basilica, București, 2013, 565 p.; *Comuniune și înnoire misionară. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2013*, Editura Basilica, București, 2014, 717 p.; *Știința mântuirii – Vocația mistică și misionară a teologiei*, Editura Basilica, București, 2014, 334 p.; *Iubirea Jertfelnică – lumină a Învierii. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2014*, Editura Basilica, București, 2015, 799 p.; *Ομολογουντες τις Αληθεια εν Αγαπη* Mărturisind adevărul în iubire, în lb. greacă de Pr. Dimitrios Fourlemadis, Editura Επταλοφος, Atena, 2015, 368 p.; *Misiunea parohiei și a mănăstirii azi. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2015*, Editura Basilica, București, 2016, 642 p.; *Evanghelia slavei lui Hristos – Predici duminicale*, Editura Basilica, București, 2016, 512 p.; *Bucuria comuniunii și dinamica misiunii creștine. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2016*, Editura Basilica, București, 2017, 752 p.; *Învățătura Ortodoxă despre Sfintele Icoane*, Editura Basilica, București, 2017, 75 p.; *Lumina Sfintelor icoane și jertfa apărătorilor Ortodoxiei. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2017*, Editura Basilica, București, 2018, 832 p.; *Cuvinte ale credinței, lumini pentru viață. Florilegiu tematic*, Editura Basilica, București, 2018, 79 p.; *Unitate națională și dinamică pastorală. Lucrarea Bisericii în societate în anul 2018*, Editura Basilica, București, 2019, 768 p.; *Satul Românesc, creator și păstrător de artă creștină populară*, Editura Basilica, București, 2019, 31 p.; *Satul Românesc. Izvor de spiritualitate și cultură populară*, Editura Basilica, București, 2019, 144 p.; *Unire și demnitate. Rolul Bisericii în realizarea și păstrarea idealului unității naționale*, Editura Basilica, București, 2019, 191 p.; *Credința și Educația. Principalele lumini ale vieții*, Editura Basilica, București, 2019, 542 p.; *Biserica binecuvintează Universitatea. Cultivarea unei comuniuni de valori ale umanității inteligente și înțelepte*,

Editura Basilica, București, 2019, 550 p.), cât și peste 60 de broșuri, 1000 de articole, studii, cuvântări, prefețe în limba română; 45 de studii și articole în limba franceză; 35 de studii și articole în limba engleză; 19 studii și articole în limba germană; 14 studii și articole apărute în alte limbi.

Volumul pe care doresc să-l prezint, cuprinde toate Pastoralele trimise, ca mitropolit și patriarh, clerului și credincioșilor din Mitropolia Moldovei și Bucovinei și din Arhiepiscopia Bucureștilor, în perioada 1991-2020.

Apariția acestei lucrări în domeniul pastoral și omiletic este binevenită și de apreciat, fiind pentru preoții predicatori un valoros material de inspirație, deoarece Pastoralele Preafericirii Sale conțin aspecte de cercetare istorică, reflecție teologică, mistagogie liturgică, îndemnuri pastoral-misionare precum și apeluri social-caritative, limbajul folosit fiind unul elegant, dar și accesibil în același timp.

Înainte de a începe să te apleci să răsfoiești paginile cărții, deschizând-o te întâmpină icoana Învierii cu salutul pascal „*Hristos a înviat*”, iar la finalul celor 331 de pagini, înainte de a închide cartea privirea se reîntâlnește cu aceeași icoană a Învierii, această ciclicitate transmițând ideea că Hristos prin Învierea Sa a adus bucurie la toată lumea, că El este *Alfa și Omega* (Apocalipsa 1, 8) și folosind cuvintele Sfântului Apostol Pavel rostite în Aeropag în *Hristos viem, ne mișcăm și suntem* (Faptele Apostolilor 17, 28).

Ediția a V-a cuprinde un număr de 30 Pastorale, fiecare purtând câte un titlu și un *motto*, care nu fac altceva decât să anunțe subiectul sau tema expusă în cuprinsul acestora, la acestea adăugându-se un număr de trei studii care fac referire la sărbătoarea Învierii: „Sărbătoarea Paștilor. Nume și istorie”, „Înviere și Paști în Ortodoxie”, „Sfintele Paști – Icoana vieții veșnice. Tâlcuirea slujbei Învierii”.

Cuvântul înainte semnat de autorul Pastoralilor, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, conține în câteva cuvinte ceea ce dorește să exprime acest volum: „Într-o vreme a secularizării în care se pierde simțitor înțelesul adânc al credinței creștine, slăbește legătura dintre ritualul religios și viața în societate, iar sărbătoarea riscă să fie redusă la festival artistic și culinar, este necesară evidențierea înțelesurilor adânci și sfinte ale credinței și vieții creștine, exprimate în toate sărbătorile Bisericii, dar mai ales în «Sărbătoarea sărbătorilor» sau «Sfintele Paști»” (p. 9).

În primul capitol intitulat „Sărbătoarea Paștilor. Nume și istorie”, se explică în cuprinsul a 10 pagini legătura ce există între Paștile iudaic și cel creștin, este prezentată evoluția sărbătorii Învierii de-a lungul timpului, problemele apărute în legătură cu stabilirea datei Paștilor, precizându-se și felul în care trebuie serbat Paștile – pregătirea sufletească primând în fața celei gastronomice-culinare: „Paștile sunt serbate în ortodoxie ca trecere în sensul de transcendență a creației în viața și bucuria lui Hristos Cel Înviat...” (pp. 11-20).

Al doilea studiu intitulat „Înviere și Paști în Ortodoxie” este de fapt o Conferință ținută în anul 1982, la Institutul Ecumenic de la Bossey, Geneva, și publicată în limba franceză în volumul *Parole orthodoxe, choix de textes parus aus le SOP (Service Orthodoxe de Presse, 1975-2000)*, Les Editions du Cerf, Paris, 2000, pp. 417-426. În cuprinsul acestui studiu sunt prezentate mai multe idei teologice, exprimate prin subtitlurile ce le preced, susținute cu argumente mistagogico-liturgice, autorul folosindu-se de numeroase exemple, stihiri sau tropare din cuprinsul slujbelor bisericii; de asemenea, realizează o analiză a reprezentărilor iconografice ale celor două evenimente majore din istoria mântuirii, legate de Persoana Fiului lui Dumnezeu, Mântuitorul Iisus Hristos – Răstignirea și Învierea – citând din Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Irineu de Lyon, Sfântul Ignatie Teoforul, Sfântul Ioan Gură de Aur și din scrierile Patriarhului Ignatie al VI-lea al Antiohiei. Concluzia studiului este cuprinsă în următoarele cuvinte: „Paștele este mesajul central al credinței trăite a Ortodoxiei. În lumina Învierii, Ortodoxia vede sensul și puterea Crucii, percepce vremelnicia morții, transformată în trecere, prezintă destinația ultimă a omului – îndumnezeirea lui...” (pp. 20-21).

Cel de-al treilea text care precede Pastoralele poartă titlul „Sfintele Paști icoana vieții veșnice – tâlcuirea slujbei învierii”, text publicat ca introducere la cartea de cult *Slujba Învierii*, Editura Trinitas, 2000, iar apoi, într-o formă revizuită, în broșura cu titlul *Sfintele Paști – icoana vieții veșnice*, Editura Trinitas, 2002, text care conține o tâlcuire mistagogico-liturgică a momentelor principale ale slujbei ce se oficiază în noaptea Sfințelor Paști.

Textul este împărțit în două capitole cu mai multe subcapitole, precedate de titluri sau subtitluri care sugerează conținutul ce va fi tratat de autor: primul capitol are următorul titlu „Slujba Învierii începe în afara bisericii, pentru că această slujbă este icoana Învierii de Obște și a Judecății de Apoi”, iar al doilea se intitulează „Slujba

Sfintelor Paști se continuă în biserică, deoarece biserica este icoana Ierusalimului ceresc a Împărăției cerurilor”.

Cele trei studii introductive nu fac altceva decât să pregătească pe cititor, oricare ar fi el, cleric sau mirean, să deslușească înțelesul sărbătorii Învierii atât din punct de vedere istoric, etimologic, dogmatic, biblic, liturgic, cât mai ales duhovnicesc, să experimenteze Taina Învierii, să simtă în inima atinsă de suferință și moarte „bucuria și pacea Sfintelor Paști care vin din Bucuria și Pacea lui Dumnezeu împărtășite oamenilor. Cine le caută cu dor le primește în dar!” (p. 43).

Cele 30 de Pastorale la sărbătoarea Sfintei Învieri au fiecare câte un titlu distinct și un *motto* inspirat din Sfânta Scriptură, din slujba Învierii sau din Cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur ce se citește în Noaptea de Paști (pastoralele din 2001, 2008, 2010, 2020 nu conțin nici un *motto*), având rolul de a familiariza cititorii cu subiectul ce va fi abordat în text.

Voi reda în continuare titlurile Pastoralilor, cu gândul că cei interesați de o anumită temă vor găsi, doar citind titlul, ceea ce caută: „Învieria lui Hristos – Lumina vieții noastre”, „Învieria lui Hristos – Biruința iubirii răstignite”, „Învieria lui Hristos – Pacea tuturor”, „Veniți de luați lumina!”, „Învieria lui Hristos – Bucuria dreptilor”, „Hristos Cel înviat – Ajutorul vieții noastre”, „Viața creștină – Pregătire pentru Învierie”, „Învieria lui Hristos – Taina iertării noastre”, „Învieria lui Hristos – Biruință asupra iadului”, „Învieria lui Hristos – Începutul învierii noastre”, „Învieria lui Hristos – Lumina Sfintei Euharistii”, „Învieria lui Hristos – Lumina Sfântului Botez”, „Bucuria Învierii – Lumina pocăinței”, „Învieria Domnului – Slava Sfintei Cruci”, „Învieria lui Hristos – Lumina vindecării noastre”, „Învieria lui Hristos – Izbăvirea de întristare”, „Hristos Cel Răstignit și Înviat – Mirele Bisericii”, „Hristos Cel Înviat – pururea prezent în Biserica Sa”, „Hristos Cel Înviat – Bogăția vieții noastre”, „Învieria lui Hristos – Arvuna Învierii noastre”, „Învieria lui Hristos – Lumina Sfântului Botez”, „Hristos Cel Înviat – Vindecătorul nostru”, „Învieria lui Hristos – Slava Sfintei Cruci”, „Învieria lui Hristos – Întărirea martirilor”, „Învieria lui Hristos – Lumina bucuriei veșnice”, „Ucenicii lui Hristos – Martori și vestitori ai Învierii Lui”, „Iubirea răstignită învinge păcatul, iadul și moartea”, „Învieria lui Hristos, Slava iubirii Preasfintei Treimi”, „Hristos cel Înviat Se dăruiește în Sfânta Euharistie”, „Hristos a înviat – Iubirea a biruit moartea”.

Volumul *Făclii de Înviere – înțelesuri ale Sfintelor Paști* poate fi folosit, cum am afirmat mai sus, cu mult succes în pregătirea preoților pentru predicile din perioada Pentecostarului și nu numai.

Felul în care Preafericirea Sa abordează anumite teme, având în centru Învierea, uimește pe cititor și-l încurajează să încerce să se apropie tot mai mult de Dumnezeu, să „urce epectatic” spre a atinge lumina izvorâtă din Învierea lui Hristos.

Bogăția de idei și profunzimea lor, mistagogia liturgică, îndemnrurile pastorale, toate putând fi experiate în viața duhovnicească, recomandă această lucrare, ca de altfel tot ce a scris și publicat autorul, să stea în biblioteca fiecărui cleric și credincios.

Îmi exprim convingerea că, prin ceea ce am punctat în această prezentare, am stârnit curiozitatea multor cititori, dar mai ales a multor creștini, care se străduiesc să devină, prin post, rugăciune, fapte bune și împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, „făclii de înviere”, ca prin acest volum să-și potolească „foamea și setea după Dumnezeu”.

Pr. drd. Petru-Ionuț IRIMIA